

מאמר

ויהי ביום השמיני – ה'תשל"ט

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לשי"פ שמיני, מבה"ח ניסן, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

לזכות

החתן התי' יוסף יצחק והכלה מרת אסתר הדסה שיחיו

ברוק

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

יום הבהיר כ"ה אדר-שני, ה'תשע"ט

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

חיים שאול וזוגתו מרת בלומא גיטל שיחיו ברוק

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת אורלי שיחיו מאצקין

ולזכות זקניהם

הרה"ח ר' משה לוי וזוגתו מרת טויבע ברכה שיחיו רובינשטיין

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת סימה שיחיו מאצקין

הר"ר ניסים וזוגתו מרת יעל שמחה שיחיו מלכה

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"ט ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. חודש שמרבין בו בשמחה, כפליים לתושי', ה'תשע"ט.

לחסידים היתה אורה

הננו שמחים לבשר לעדת החסידים והתמימים
כי ניתן להשיג

תורת מנחם כרך סד

הכולל את מאמרי דא"ח ושיחות קודש

מש"פ צו, ח' ניסן שבת הגדול, עד י"ב תמוז ה'תשל"א

*

בספר זה שיחות, מאמרים ומענות חדשים שלא ראו את אור הדפוס

שיחות ומאמרים אלו נלקמו אחד אחד מסלילי הקלטה ורשימות

שנרשמו בשעתם ע"י החוזרים שיחיו, ונשארו בכתובים עד לאחרונה

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

www.lahak.org ו: www.bookstock.co.il

או בטלפון: בארה"ב 718-604-2610; באה"ק 03-9606-018

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שמיני הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה ויהי ביום השמיני שנאמר בהתוועדות מוצאי ש"פ ש"פ שמיני ה'תשל"ט (לפני ארבעים שנה), הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ף אדר שני, ה'תשע"ט,

תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע ז"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

נעם לי לקרות בסיום מכתבו, שמתעסק עתה בחסידות, ותקוותי שכונתו של[נימודן] תורת החסידות הוא באופן שצריך להיות לימוד כל אחד מחלקי התורה, לימוד המביא לידי מעשה, ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני חותם בשמו,

ש.מ. סימפסון, מזכיר

ג

בי"ה, כה' שבט תשכ"ו
ברוקלין

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה, בו כותבת ראשי פרקים מחינוכה וסדר חי"י עתה, ומסיימת בשאלה איך לחזור וכו'.

הובטחנו בכגון [זה] מרבתינו ז"ל, אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, אלא שעל האדם להחליט בתוקף המתאים שתהא הנהגתה מכאן ולהבא מתאימה להוראות תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי עליהם נאמר, וחי בהם, ולהתחיל בזה בפועל, ובטוחה בכגון זה בסיוע השם יתברך ועזרתו בהאמור, והרי זה גם כן הצנור והכלי לקבלת ברכת השם בכל המצטרך, ובפרט בענין עיקרי זיווג טוב ומתאים באמת.

בודאי למותר להדגיש אשר עלי להיות בסביבה של יהודים שומרי תורה ומצות, וכדברי המורה הגדול הוא הרמב"ם בספרו יד החזקה.

ומהנכון אשר יבדקו את המזוזות בחדרה ובכל יום חול בבקר תפריש פרוטות אחדות לצדקה, אף שכמובן שצ"ל בלי נדר –

ברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

לימוד המביא לידי מעשה: ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

ג

נדפסה בתשורה (הולצברג, תשס"א).

והובטחנו .. מרבתינו ז"ל, אדם מקדש עצמו כו': ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

עליהם נאמר, וחי בהם: אחרי יח, ה.

בסביבה .. וכדברי .. הרמב"ם בספרו יד החזקה: הל' דעות רפ"ו.

תוכן המאמר

ג' הענינים שנכללים ביום השמיני: שבעת ימי המילואים (שיום השמיני הוא בהמשך אליהם), ויום השמיני, והעילוי שנטל עשר עטרות. החילוק בין שבעה לשמונה – ששבעה (שבעת ימי ההיקף) מורה על שלימות העולם כפי שנברא על מילואו (תולדות מלא דאלה תולדות השמים והארץ בהבראם), ושמונה (שומר ההיקף) מורה על שלימות נעלית יותר שתהי' בימות המשיח (תולדות מלא דאלה תולדות פרץ, שממנו בא דוד), וע"ד החילוק בין כינור של ביהמ"ק של שבעה נימין לכינור של ימות המשיח של שמונה נימין. אך תכלית השלימות היא להגיע לבחי' אתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת שם, שזהו"ע עשר עטרות, ע"ד כינור דלעתיד לבוא – עלי עשור.

ובעבודת האדם: העבודה דבירור שבע המדות, ואח"כ עבודת המוחין – תחילה כפי שקשורים עם המדות, ואח"כ מוחין בפני עצמם, ועד כפי שהמוחין נוטלים את הכחות המקיפים והעצמיים שבנפש – חי' ויחידה, ובאופן שנמשכים בכל כחות הנפש עד למחשבה דיבור ומעשה.

ב

בי"ה. י"ט ניסן תשכ"א
ברוקלין.

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מגי' ניסן בו כותב:

(א) בהנוגע למצב הדתי באזור הדתי ההולך ומחפיר וכו' מהנכון שיפנו בזה אל מנהיגי המפלגה שלה שייך האזור ... ויבארו לפניהם המצב, והעיקר – יציעו להם תכנית יעילה לתקן ולשפר. ויתיעץ עם צעירי אגו"ח העומדים גם הם בקישור עם המנהיגים הני"ל, לאיזה מהם לפנות. וכבר אמרו חז"ל לעולם אל יתיאש אדם וכו' אפילו כשחרב חדה וכו'.

(ב) בקשר לפרנסתו והסתדרותו בעתיד.

לדעתי כדאית כל יגיעה והשתדלות שיוכל לנצל כשרונותיו והשפעתו – להחדרת היהדות המסורתית בסביבתו ובחוג היותר רחב, וכפי המצב עתה באה"ק ת"ו, אפשרי האמור ביחוד ע"י היותו מורה במוסדות חינוך, באם אפשר מורה לימודי קודש, או עכ"פ מקצוע – שגם זה מחייב פגישה תמידית עם הנוער, ואפשר להשפיע אליהם בכיון האמור.

(ג) בנוגע לזמן החתונה ושאלת הדירה לאחר-כך.

צודק בכותבו שצריך להקדים זמן החתונה כפי האפשרי בשעה טובה ומוצלחת, ומכוי"כ טעמים. ולכן צריך להיות פתרון שאלת הדירה באופן – שתאפשר החתונה בתאריך מוקדם. ובפרט שככותבו הדירה בחדשים הראשונים לאחר החתונה – אין זה קובע דירתם לאחר שנה ושנתיים וכו'.

(ד) כנראה במכתבו השמות של בת גילו תחי' ושל אמו תחי' שוים, ולשניהם רק שם אחד ... – ואם אין בזה שגיאה בכתיבה, מהנכון שלאחת מהן יוסיפו עוד שם, ויקבעו ההוספה ע"י אמירת מי שברך בבית הכנסת איזו פעמים וכו'.

ב

נדפסה בתשורה (גופין, תשנ"ח).

אמרו חז"ל לעולם אל יתיאש אדם וכו' אפילו כשחרב חדה וכו': ראה ברכות יו"ד, סע"א. להקדים זמן החתונה כפי האפשרי: ראה גם אג"ק חי"ט אגרת ד'שצד. חכ"ז אגרת י"נט. חכ"ח אגרת יתפתח, ובהנסמן בהערות שם. ובכ"מ.

השמות של בת גילו ... אמו ... שוים: ראה צוואת ר"י החסיד (סכ"ג). שו"ת הצ"צ אה"ע סקמ"ג. פסקי דינים להצ"צ יו"ד סקט"ז. וראה גם אג"ק חכ"ד אגרת ט"עט, ובהנסמן בהערות שם. ובכ"מ.

בס"ד. מוצאי ש"פ שמיני, מבה"ח אייר, ה'תשל"ט

(הנחה בלתי מוגה)

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל¹. וידוע מ"ש רש"י שיום השמיני הוא שמיני למילואים, ומוסיף, שאותו היום נטל עשר עטרות (ומציין מקור הדברים²). וידועה השאלה בזה³ (כמובא גם מהכלי יקר⁴) מדוע הי' זה ביום השמיני דוקא. ומבואר בזה, שמספר שמיני הוא מספר משובח ומקודש, ולכן היו ביום השמיני ענינים מיוחדים. וישנו גם הדיוק בזה⁵, מהו אומרו קרא משה לאהרן ולבניו, דכיון שנאמר לפנ"ז⁶ ומפתח אוהל מועד לא תצאו שבעת ימים, הרי היו כבר באוהל מועד, ומהו הענין שהי' צריך לקרוא אותם. וגם צריך להבין⁷ מה שמוסיף (קרא משה לאהרן ולבניו) ולזקני ישראל, הרי לא מצינו בסיפור שלאח"ז ענין מיוחד בנוגע לזקני ישראל, כי הענין דוירא כבוד הוי"ו⁸ (שזהו עיקר הסיפור) הי' לאו דוקא לזקני ישראל, אלא אל כל ישראל. והרי כאן לא הי' הענין שמצינו בסדר לימוד התורה, שגם הזקנים למדו עם בני"ם⁹, כי מיד לאחרי שקרא משה גו' היו כל הדברים האמורים לאח"ז – הקרבת הקרבנות דיום השמיני, והענין דוירא כבוד הוי"ו, עד וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם¹⁰, שזהו תכלית העילוי בהגילוי מלמעלה.

(ב) **ומבואר** בזה שיש כאן ג' ענינים שהם ג' דרגות. דהנה, לפני יום השמיני ישנם שבעת ימי המילואים, כמ"ש בפרשה שלפנ"ז¹¹ שבעת ימים ימלא את ידכם וולהעיר, שמזה למדים גם בנוגע למעשה פרה ומעשה יוהכ"פ שכה"ג טעון פרישה שבעת ימים, כדאיתא בגמרא¹² והובא גם בפירושו רש"י על התורה¹³, שהם שבעה ימים בלבד. אמנם, אע"פ ששבעה ימים אלו נקראים ימי המילואים, שיש בזה גם התוכן של ענין השלימות¹⁴, הנה בנוגע לענין המשכן ניתוסף לאח"ז

(6) צו ח, לג.

(7) פרשתנו ט, כג.

(8) עירובין נד, ב.

(9) פרשתנו שם, כד.

(10) יומא בתחלתה.

(11) צו שם, לד.

(12) ראה פרש"י עה"פ צו שם, כב. לקו"ת

צו י, ד.

(1) ריש פרשתנו.

(2) "השנויות בסדר עולם" (פ"ז).

(3) ראה ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ה

(המשך תער"ב ח"ד ע' א"רפ). תרע"ח, תש"ד,

תש"ה (סה"מ תרע"ח ע' רסט. תש"ד ע' 191.

תש"ה ע' 167).

(4) עה"פ.

(5) המשך תער"ב שם.

הוספה

א

בי"ה. ט' אלול תשי"ד
ברוקלין

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מה' אלול בו כותב אודות סדרי החתונה, ולפלא שאין מזכיר דבר ע"ד דברי תורה אשר בודאי חזר החתן מאמר דא"ח כנהוג בתוככי אני"ש והתמימים, והרי כבר הרגילו אותנו רז"ל לצרף ענינים אלו יחד וכמאמר כל הנהנה כו' זוכה לתורה, וכן מנהג העולם לעלות לתורה בתור הקדמה והכנה לחתונה וכו', ובודאי ימלא זה בהזדמנות הבאה, ובודאי למותר לעוררו ואת זוגתו שיחיו אשר אף שזיכם השי"ת שיאמרו את בתי נתתי לאיש הזה ויצאה מרשות האב לרשות הבעל עפ"י דין, הנה מצד החסד והרחמים ואפילו היושר בודאי ינצלו את השפעתם על בתם תחיי שתעמיד ביתה כדבעי, וידוע פסק נשיאנו הק' אָז ווי מען שטעלט זיך אָוועק אָזוי גייט דאָס, ובמילא הרי מובן שההשתדלות בזה הוא ענין עובר, וככל שיוסיפו בזה יתוסף ג"כ בטיב יסודות בנין ביתם הנ"ל ובמילא יתוסף ג"כ באושר גשמי ורוחני.

בברכת כוח"ט, המחכה לבשו"ט.

א

חזר החתן מאמר דא"ח כנהוג בתוככי אני"ש והתמימים: ראה שיחת חג השבועות תשי"ג (תו"מ התועדויות ח"ח — תשי"ג ח"ב — ע' 218 ואילך). וראה גם אג"ק ח"ח אגרת ב"ש. חט"ו אגרת ה'תשכ. חט"ז אגרת ה'תשעט. ח"ז אגרת ו'רמו. ובכ"מ.

וכמאמר כל הנהנה כו' זוכה לתורה: ברכות נ, ב.

מנהג העולם לעלות לתורה בתור הקדמה והכנה לחתונה וכו': ראה מג"א ולבוש או"ח סוסרפ"ב. וראה גם סד"ה וכל בניך תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א ס"ע 38; תרפ"ט ס"ע 79 ואילך). ובכ"מ.

את בתי נתתי לאיש הזה: תצא כב, טז.

פסק נשיאנו הק' אָז ווי מען שטעלט זיך כו': ראה הנסמן בלקו"ש ח"כ ע' 556 הערה ד"ה דעם באוואוסטן וואָרט.

(בפרשה חדשה ומיוחדת, עם הפסק בינתיים) גם יום השמיני למילואים, שממלא עוד יותר מזה ששבעת ימים ימלא את ידכם. ובוזה ניתוסף ביאור בתושבע"פ, שאותו היום נטל עשר עטרות, היינו, שאע"פ שהוא יום השמיני, ה"ה נטל ומקבל גם הדרגא והענין דעשר נולהעיר שיש בזה דבר והיפוכו, דכיון שאומרים שאותו היום נטל כו', הרי זה סימן שיום השמיני מצד עצמו אין לו ענין זה, ואעפ"כ נטל אותו היום ענין שלמעלה משמיני — עשר. וע"ד שמצינו בספירות, שבבינה (ספירה השמינית) הוא משכן כל הג' רישין, ולכן נקראת קדש הקדשים, שעם היותו לכאורה ענין ושטח אחד, ה"ה כולל ג' ענינים, קודש חד וקדשים תרי"ג. ושייך גם לענין דעשר, שהרי קדה"ק במשכן הי' עשר על עשר¹⁴], ועשר עטרות, בדוגמת עטרה בפשטות שמקומה על הראש, שזה מורה שהיא למעלה אפילו מהראש, ועד שהיא רק בבחי' מקיף על הראש, כידוע הביאור במעלת אורות מקיפים לגבי פנימיים, ואפילו מה שהמקיף פועל גם בפנימי, הרי אדרבה, ענין זה מורה על עליו גדול יותר, שזהו מקיף הכי גדול כו' (כמבואר בכמה דרושים פרטי הביאור שבדבר). וכל ג' ענינים אלו נכללים במ"ש והיי' ביום השמיני, כי, יום השמיני כולל גם את שבעת הימים שלפניו, שלכן נקרא יום השמיני, ע"ש שבא לאחרי שבעת הימים שלפניו. וכיון שאותו היום נטל עשר עטרות, כולל יום השמיני גם הענין דעשר, ועד כפי שהעשר הם באופן של עטרות.

וענין זה שהי' במשכן, נעשה ענין נצחי נובפרט שהנצחיות של המשכן היא יותר מאשר ביהמ"ק הראשון וביהמ"ק השני, כדאיתא במדרשי חז"ל¹⁵ שמעשי משה (מעשה המשכן) הם נצחיים וקיימים לעד], ומזה נמשך גם נתינת כח בעבודתו של כל אחד מישראל — אני נבראתי לשמש את קוני¹⁶ (כדלקמן ס"ה), ברוחניות ובגשמיות, כפי שהי' באמירת ושכנתי בתוכם¹⁷ בפעם הראשונה, וגם עכשיו, שיש עניני עבודה שלא שייכים בגשמיות, כמו ענין הקרבנות, הנה תפלות במקום קרבנות תקנום¹⁸ (שזוהי תקנה לכל העולם כולו, ע"י התקנה עבור נשמות ישראל), ועד"ז בנוגע להקמת המשכן ומקדש הרוחני, שמזרות ופועלת הקמתו בגשמיות באופן של אחישנה¹⁹ (באחישנה גופא).

13) ראה רמ"ז ר"פ צו — הובא בלקו"ת

14) פרש"י תרומה כו, לא.

15) סוטה ט, א. וראה גם בהנסמן

16) ב' דחנוכה תשל"ח הערה 26 (לקו"ש ח"כ

17) בלקו"ש חט"ז ע' 465 הערות 8-9.

18) קידושין בסופה.

17) תרומה כה, ח.

18) ראה ברכות כו, א"ב.

19) ראה סנהדרין צח, א. וראה שיחת יום

ג', ב' דחנוכה תשל"ח הערה 26 (לקו"ש ח"כ

ע' 470). ועוד.

(ג) **וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי**, דהנה, כללות החילוק בין שבעה לשמונה, ידוע ומבואר בכ"מ²⁰ (מיוסד גם על מ"ש בתשובת הרשב"א²¹), שישנו הענין דשבעת ימי ההיקף, שהם שבעת ימי בראשית, שבעת הימים שבהם נברא העולם (שהרי גם ביום השביעי ה' ענין של בריאה, כמארו"ל²² מה ה' העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה, ולכן נאמר²³ ויכל אלקים ביום השביעי). וכיון שעולם על מילואו נברא²⁴, הרי זה כמו שבעת ימי המילואים, מלשון שלימות. וזהו גם מה שנקראים שבעת ימי ההיקף, שזה מקיף וכולל כל הענינים, ובלשון החסידות, שמקיף וכולל את כל סדר ההשתלשלות. וזהו ענין מספר שבעה, שהם שבעה דרגות דסדר השתלשלות, וכפי שבאים למטה בענין הזמן כפשוטו, הרי זה שבעה ימים.

אך עדיין אין זה תכלית השלימות, אלא יש שלימות נעלית יותר, למעלה גם מהשלימות דעולם על מילואו נברא. דהנה, איתא במדרש²⁵ שב' פעמים נאמר אלה תולדות מלא, הא', מ"ש²⁶ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (שמזה יודעים שעולם על מילואו נברא), והב', מ"ש²⁷ אלה תולדות פרץ, שלאח"כ מסיים²⁸ וישי הוליד את דוד, עליו נאמר²⁹ ודוד עבדי נשיא להם לעולם, דוד מלכא משיחא, שאז יהי' הענין דעולם על מילואו (תולדות מלא) באופן נעלה יותר מאשר אלה תולדות הראשון, כי, לולי זאת, מאי קמ"ל, ומה נפעל בינתיים כו', ועכצ"ל, שזהו אופן נעלה יותר בענין השלימות, למעלה מאלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ולמעלה משבעת ימי המילואים. ושלימות זו נפעלת ע"י מעשינו ועבודתנו³⁰, שעז"נ³¹ ויניחיהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, וגם לאחר שויגרש את האדם גו'³², שדוגמתו הו"ע הגלות³³, שעל זה אמרו רז"ל³⁴ צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות, כדי שיתוספו עליהם גרים,

שויתי הוי' לנגדי תמיד, וכמבואר בצוואת הריב"ש⁷⁷ ששויתי הוא לשון השתוות, שכל עניני העולם הם אצלו באופן של השתוות, שאין להם מציאות ושוויות כלל, ולאח"כ באה עבודת ההתבוננות בתפלה עצמה, וכהסדר בזה, שההתבוננות מתחילה באופן של נקודה, ואח"כ באה בהרחבה כו', שזהו"ע חכמה ובינה, וע"י הדעת, מפתחא דכליל שית⁷⁸, הרי זה נמשך בכל כחות הנפש, שנעשה אצלו הענין דואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך⁷⁹, ואח"כ נמשך במחשבה דיבור ומעשה, ועד שנמשך גם בנכסיו ובחלקו בעולם, שזהו הענין דבכל מאדך לפי הפירוש בכל ממונך⁸⁰, ובאופן שגם שם מאיר הענין דבכל מאדך לפי הפירוש בכל מדה ומדה שהוא מודד לך⁸⁰ (ככל הפירושים שבדבר).

(ו) **וְעַיִי** עבודה הנ"ל, ביחד עם כללות מעשינו ועבודתנו במשך שית אלפי שנין דהוי' עלמא⁸¹, ובפרטיות במשך זמן הגלות⁸⁰, ובפרטי פרטיות בעקבתא דמשיחא, ועד לעקבתא דעקבתא (דמטו רגלין ברגלין⁸²), כשעומדים קרוב לקיום היעוד⁸³ ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים [שממש ה' גם ענין המשיחא, ככל הפירושים שבדבר, כמבואר בדרושים על פסוק זה⁸⁴] — באים בקרוב ממש לענין דויהי ביום השמיני, לראות ולשמוע כנורו של משיח של שמונה נימין, ותיכף לאח"כ גם הכנור דלעתיד לבוא של עשר נימין. ובפרט לאחרי העבודה וההמשכות של ימי צאתך מארץ מצרים, ימי חג הפסח, זמן חירותנו, וחודש ניסן בכללותו. ואין ענין יוצא מידי פשוטו, שבקרוב ממש יקויים היעוד⁸⁵ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שאז יהי' משיח וכנורו, ולאח"כ הכנור דלעתיד לבוא, בגאולה האמיתית והשלימה, בעגלא דידן.

(20) ראה ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ח, תשי"ד ותשי"ה שם.
 (21) ח"א ס"ט.
 (22) פרש"י בראשית ב, ב. פרש"י מגילה ט, א (ד"ה ויכל). תוס' סנהדרין לח, א (ד"ה חצבה). וראה ב"ר פ"י, ט.
 (23) בראשית שם.
 (24) ראה ב"ר פ"י, ז. וראה שם פ"י, ו.
 (25) ג (וביפ"ת שם).
 (26) ב"ר פ"י, ב שם.
 (27) בראשית שם, ד.
 (28) ח"א כז, א. ח"ב קסה, ב. תקו"ז תכ"א (סב, א). תנ"ה (פח, ב). יל"ר עה"פ.
 (29) בראשית ג, כד.
 (30) ראה ב"ר פ"י, ט. אוה"ת נ"ך ח"ב ס"ע אימג ואילך.
 (31) פסחים פז, ב.

(77) תהלים טז, ח. רמ"א או"ח רס"א.
 (78) בתחילתו.
 (79) ראה זח"ב קעז, ב. לקו"ת ואתחנן ו, ד.
 (80) ואתחנן ו, ה.
 (81) ברכות סא, ב. הובא בפרש"י עה"פ.
 (82) ר"ה לא, א.
 (83) ראה זח"ב רנח, א ובמקדש מלך שם.
 (84) זכרי' יד, ד.
 (85) ראה סה"מ תר"ל ע' שכ ואילך. ועוד.
 (86) מיכה ז, טו.

ואפשרות לענין של לעו"ז במקום שנמצאת בחי' היחידה, אם היא רק בגלוי. ובעבודה הו"ע המס"נ, ועד למס"נ באופן שאינו שייך כלל להבנה והסברה וטעם, למעלה מכל מדידה והגבלה, אפילו מדידה והגבלה ששייכת בענין המס"נ, שזהו החילוק בין חי' ליחידה, שחי' הו"ע המס"נ כפי שקשור עם ענין החכמה, ואילו מעלת היחידה היא כמו מעלת הכתר לגבי חכמה (כמבואר בארוכה החילוק בזה בקונטרס העבודה⁷⁰ ובכ"מ).

והנה כשם שתכלית השלימות שבימות המשיח היא שתומשך בשבעת ימי בראשית, שזהו"ע הדירה בתחתונים, כן הוא גם בנוגע לעבודה שמצד בחי' יחידה (דרגתו של משיח), כמבואר בקונטרס העבודה⁷⁰ שלאחרי שבחי' היחידה היא בהתגלות, בהכרח שתשאר פעולה מזה גם בכחות שלמטה ממנה, לא רק בבחי' חי', אלא גם בכל הכחות עד לכחות הכי תחתונים, במחשבה דיבור ומעשה בפועל. וענינו בעבודת כל אחד מישראל (שבחי' היחידה היא אצלו בשלימות), שלאחרי שמעורר את היחידה שבנפש בתחילת עבודתו [החל מכמו שהוא באמירת מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתו בחמלה רבה אמונתך, שזהו⁷¹ ענין שלמעלה ממקום שבו יש צורך בנטילת ידים, כיון ששם לא מגיעים ענינים שבשכינם יש צורך בענין של טהרה, ועד שיי"ל בדא"פ⁷² שהטעם שלא נזכר שם באמירת מודה אני⁷³ הוא לפי שזהו למעלה ממקום שבו שייך ענין השמות, ע"ד המבואר⁷⁴ בנוגע למגילה שלא נזכר בה שם, כיון שהיא למעלה מענין השם], אזי מתחילה עבודתו ע"י ההתבוננות, החל מההתבוננות שקודמת לתפלה — דע לפני מי אתה עומד⁷⁵, ובלשון הידוע⁷⁶

(70) להעיר שכן הוא גם בנוגע לגילוי האור והגילוי עד למטה מטה כו" (המו"ז).

(71) פ"ה. ראה ספר השיחות תש"ג ע' 7. "היום יום" יא שבט. קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"א ובהערות שם.

(72) ראה קונטרס הנ"ל שם.

(73) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח מהרו"ק ס"א ס"ה. מהדו"ת ס"א ס"ו. סידור אדה"ז בתחילתו.

(74) תו"א מגילת אסתר ק, ב. קצא, סע"ב ואילך. אוה"ת שם ע' שה. לקו"ש חכ"א ע' 201 ואילך.

(75) ראה ברכות כח, ב. ועוד.

(76) להעיר שנטל עשר עטרות — שנמשך עד למטה מטה, כמבואר בסד"ה ויהי ביום השמיני העת"ר (המשך תער"ב שם ע' א'רצא) בבואור הדיוק במ"ש "קרא משה לאהרן ולבניו וזקני ישראל" (כנ"ל ס"א), ש"ענין הקריאה הוא המשכת האור. . שמשוה המשיך להיות בבניה (דרגת אהרן) גילוי בחי' החכמה ממש (דרגת אהרן), וזקני ישראל הן בחי' המוחין שבמדות, ועד ש"המשיך את האור גם בבני"ע. . דרשו ההמשכה הוא ממדרי' גבוה יותר. . יחוד פנימי דאו"א ששרשו מבחי' פנימיות עתיק (שזוהי הדרגא דיום השמיני שנטל עשר עטרות). . ועי"ז המשיך

היינו בשביל להעלות כל ניצוצי הקדושה שנקראים גרים (כדאיתא בבאיורי הזהר³⁵ ובכ"מ). וכללות הענין בזה, דאע"פ שעולם על מילואו נברא, מ"מ, לפני מ"ת הי' זה באופן שעליונים בפ"ע ותחתונים בפ"ע³⁶, ורק במ"ת הי' הענין דוירד הוי' על הר סיני³⁷, באופן דאני המתחיל³⁶, אלא שענין זה הי' רק לפי שעה, אבל עי"ז ניתן הכח לכל בני" ולכל אחד מישראל שע"י עבודתם ימשיכו את הענין דוירד הוי', ע"י לימוד התורה, שהרי כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו³⁸, ועד"ז ע"י עשיית המצוות, אשר קדשנו במצותיו וצונו, מלשון צוותא וחיבור³⁹, שע"י נעשה חד כביכול עם הקב"ה, והיינו, שהקב"ה נמצא במקום שבו הוא נמצא — בבירא עמיקתא, ששם ירדה נשמתו מאיגרא רמה⁴⁰. ועד שפועלים שהעולם יהי' דירה לו ית', דירה בתחתונים⁴¹, שזוהי השלימות היותר נעלית של כללות העולם, לתקן עולם במלכות שדי⁴², שתהי' לאחרי תשלום ושלימות עבודת הבירורים, שאז יהי' דוד עבדי נשיא להם לעולם.

וזוהו ענינו של יום השמיני, שמיני למילואים, שמיני הוא מלשון שמן ושומן⁴³, ומבואר בזה⁴⁴ שזהו העסענץ, התכלית והעצם של כל ענין, והוא השומר את ההיקף, ובלשון החסידות⁴⁵, העצמי ששומר את הגילויים. ובענין הזמן הרי זה מתבטא ביום השמיני. וכמבואר בתשובות הרשב"א⁴¹ דנוסף על המועדים של שבעה ימים, יש מועדים של שמונה ימים, וכמו בחג הסוכות, שלאחרי שבעת ימי הסוכות בא ביום השמיני עצרת תהי' לכם⁴⁶. ובדוגמת זה הוא גם בזמן מתן תורתנו, שלאחרי ששבעה שבועות תספר לך⁴⁷, בא יום החמשים, שהוא שומר ומקיף את כל השבעה שבועות. ועד"ז גם בעבודת כל אחד מישראל, שישנו הענין דבריתי בבשרכם לברית עולם⁴⁸, שהיא ביום השמיני, כמ"ש (בפרשה שלאחרי פ' שמיני⁴⁹) ביום השמיני ימול, שע"י נמשך ענין הברית למטה מטה עד לבשר הגשמי, באופן שאף אחד לא יכול לפגוע בזה, כיון

(35) לאדמו"ר האמצעי — סח, ג ואילך. ובכ"מ.

(36) לאדמו"ר הצ"צ — ח"ב ע' תשכו. ע' תשל.

(37) וראה תו"א בראשית ו, א. ר"פ לך לך.

(38) תנחומא וארא טו. שמו"ר פ"ב, ג.

(39) יתרו יט, כ.

(40) ראה תדא"ר רפ"ח. ילקוט שמעוני

איכה רמז תתרלד.

(41) לקו"ת בחוקותי מה, ג. ובכ"מ.

(42) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

(43) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

(44) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

(45) נוסח "ועל כן נקוה לך".

(46) סד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ה

(47) (המשך תער"ב ח"ד ע' א'רצא).

(48) ראה אוה"ת בהעלותך ע' תכו. בלק ע'

(49) תתקכו.

(40) ד"ה ויהי ביום השמיני שבהערה 20.

(41) פינחס כט, לה.

(42) פ' ראה טז, ט.

(43) לך לך יז, יג.

(44) תזריע יב, ג.

שזהו"ע שנמשך מבחי' שומר ההיקף. וענין זה קשור גם עם השלימות דלעתיד לבוא, בימות המשיח, כמובן מדברי הגמרא⁵⁰ אודות החילוק בין כנור של מקדש של שבעת נימין לכנור של ימות המשיח של שמונה.

ד) **אמנם** תכלית השלימות היא להגיע לאתערותא דלעילא שאין אתערותא דלתתא מגיעה שם, שזהו"ע שלמעלה מכללות ענין העבודה, כמ"ש⁵¹ הגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ, שזוהי דרגא נעלית יותר בימות המשיח גופא (כמשנת"ל בארוכה⁵² שבימות המשיח גופא הרי זה הזמן שבו יהי' הענין של תחיית המתים). וזהו בחי' עשר (שלמעלה גם משמונה ששומר ההיקף), שזהו מה שאותו היום נטל עשר עטרות, ועד לעשר עטרות עצמם. וזהו גם הענין דעלי עשור⁵³ שנאמר בנוגע לכנור דלעתיד לבוא⁵⁰, למעלה גם משמונה נימין דכנור של ימות המשיח.

והענין בזה, דהנה, אע"פ שהענין דוירד הוי' על הר סיני במ"ת הי' באופן דאני המתחיל, שיש בזה גם הפירוש שזהו"ע שנמשך מבחי' שבה אין צורך בענין של התעוררות, ולא שייך שאתערותא דלתתא תגיע שם, הרי במ"ת הי' זה באופן של המשכה מלמעלה למטה, שנמשך בכל סדר השתלשלות בכל הפרטים שבו, עד למטה מטה, עד סוף כל הדורות (שהרי מ"ת הי' רק פעם אחת⁵⁴, ונמשך אח"כ על כל הדורות), כדי שע"י העבודה תהי' ההעלאה מלמטה למעלה עד לתכלית השלימות, והיינו, שפועלים בשבעת ימי ההיקף שיהיו בשלימותם, ע"ז שתומשך בהם גם הבחי' שלמעלה מההיקף, ועד שמגיעים לדרגא שלמעלה מכל ענין של עבודה [למעלה גם מהדרגא השלישית והעליונה שביום השבת בזמן רעוא דרעוין⁵⁵, שעז"נ⁵⁶ מתנה טובה יש לי בבית גנוזי כו', שזהו ענין שניתן מלמעלה באופן של מתנה, מכל הענינים של עבודה, אבל אעפ"כ, הרי זה באופן דאי לאו דעביד לי' נייחא לנפשי' לא הוה יהיב לי' מתנתא⁵⁷], שזוהי תכלית השלימות דלעתיד לבוא, שאז יהי' כנור של עשר נימין, למעלה גם משמונה נימין דכנור של ימות המשיח.

50) ערכין יג, ב. וראה לקו"ת תזריע כא, ד. ח"ב ע' תקב.
 51) קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב. 55) זהר ח"ב פח, סע"ב. ח"ג (אד"ר) קכט, א. המשך תרס"ו ע' תשיז.
 52) ראה שיחת אחרון של פסח.
 53) תהלים צב, ד. 56) שבת י, ב. וראה ויהי ביום השמיני שבהערה 19.
 54) ראה סה"מ תר"ם ח"א ע' קעט. ע' רפד. תרמ"א ע' תיב. תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' לב. ע' תשיט. תער"ב טז, א. ב"ב קנו, א.
 55) ראה מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. ב"מ טז, א. ב"ב קנו, א.

ה) **וביאור** הענין בכללות עבודת האדם, דהנה ידוע שיקר העבודה היא בענין המדות (כמבואר בארוכה בתניא), כי המדות הם עיקר מציאות האדם⁵⁸, שעש"ז נקרא בשם איש, כמ"ש⁵⁹ כאיש גבורתו, ובה היא עיקר העבודה, לברר ולכבוש את שבע המדות שהם היפך ממדות טובות, שזהו"ע בירור וכיבוש ארץ שבעה עממין ברוחניות⁶⁰ [ונמשך בפועל ובפשטות בזמן שביהמ"ק הי' קיים לאחר כיבוש יהושע, כיון שעוד לפני"ז ניתנה בברית בין הבתרים⁶¹ באופן של נחלת עולם], עד שנעשה הענין דשבעת ימים ימלא את ידכם בכל שבעת המדות, ועי"ז נפעלים כל הענינים הקשורים עם סדר ההשתלשלות בכלל, שבעת ימי ההיקף, עד שנעשה העולם על מילואו. ולאח"ז באה עבודת המוחין⁶⁰, תחילה כפי שהמוחין קשורים עם המדות, שזהו"ע אם הבנים שמחה⁶², שמירת ההיקף, ולאח"ז כפי שהמוחין הם בפני עצמם, ועד כפי שהמוחין נוטלים את הכחות המקיפים שבנפש ועד לכחות עצמיים שבנפש, שזהו באופן שנטל עשר עטרות, ולאח"ז גם העשר עטרות עצמם.

והענין בזה, דהנה, נתבאר לעיל שתכלית השלימות (בענין המילואים) תהי' דוקא בימות המשיח, ומבואר בכתבי האריז"ל⁶³ בענין החמשה שמות שנקראו לה, נפש רוח נשמה חי' יחידה⁶⁴, שרק משיח (משא"כ כל אלו שהיו לפניו) הנה דרגתו וענינו הוא בחי' היחידה שבנפש, שלכן נאמר עליו⁶⁵ הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד, כמבואר בארוכה פרטי הדבר בשער האמונה⁶⁶ ובדרושי רבותינו נשיאינו שלאח"ז⁶⁷. והענין בזה, דהנה, יחידה היא למעלה מאחד⁶⁸, כי, הענין דאחד יכול להיות כמו בשבעת ימי בראשית, שלאחרי יום אחד הי' יום שני והימים שלאח"ז, ואילו יחיד פירושו שהוא היחידי (אייך און איינציקער) ואין מציאות אחרת בלעדו. וזהו גם מה שבחי' היחידה היא באופן שאין דוגמתה בלעז"ז, כמאמר⁶⁹ בבואה דבבואה לית להו, והיינו, שאין שייכות

58) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב ע' תכת. ועם הוספות כו' — אוה"ת ואתחנן ע' שכח. סה"מ תרכ"ז ע' קה.
 59) ספר שופטים ח, כא.
 60) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ע' ד ואילך.
 61) לך לך טו, יט ואילך.
 62) תהלים קיג, ט. וראה לקו"ת שמע"צ פח, ד.
 63) ספר ארבע מאות שקל להאריז"ל (ע' רמא — בהוצאת ירושלים תשמ"ה). רמ"ז לזהר ח"ב מ, ב. ח"ג רס, ב. סה"מ תרל"ה ח"א ע' רסו. תרח"ץ ע' ר. תרצ"ט ע' 207.
 64) ב"ר פיי"ד, ט. ועוד.
 65) ישעי' נב, יג.
 66) פנ"ו. פ"ס ואילך.
 67) ראה סה"מ שבהערה 63.
 68) ראה אמרי בינה שער הק"ש פ"ח. וראה לקו"ת בלק ע, א.
 69) יבמות קכב, א. גיטין טו, א. וראה לקו"ת תצא לז, ג. ובכ"מ.
 רמא — בהוצאת ירושלים תשמ"ה). רמ"ז